

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Черкаська обласна державна адміністрація
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Центральноукраїнський національний технічний
університет (м. Кропивницький)
Всеукраїнська громадська організація «Туристична палата України»
Туристична асоціація України
Українське географічне товариство
Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм»

ПІДПРИЄМНИЦТВО У СФЕРІ ПОСЛУГ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали II Всеукраїнської Інтернет-конференції
(15 листопада 2019 р., м. Черкаси)

Черкаси
Ю. А. Чабаненко
2019

ББК 65.206
УДК 338.46
П 32

Рецензент: **Петкова Л.О.**, завідувач кафедри міжнародної економіки Черкаського державного технологічного університету, доктор економічних наук, професор

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 3 від 12. 12.2019)*

Відповідальні за випуск Красномоvecь В. А., Пасека С. Р.

П 32 Підприємництво у сфері послуг: реалії сьогодення і перспективи :
матер. П Всеукр. Інтернет-конф. (15 листопада 2019 р., м. Черкаси). –
Черкаси : Ю.А. Чабаненко, 2019. – 75 с.

У збірнику представлені статті науковців, молодих дослідників, присвячені теоретичним питанням підприємницької діяльності у сфері послуг, організації та технологіям виробництва підприємствами послуг, менеджменту на підприємствах із надання послуг населенню, економічному обґрунтуванню підприємництва у сфері обслуговування, правовому забезпеченню підприємницької діяльності та страхуванню у сфері послуг, фірмовому стилю підприємств сфери послуг.

ББК 65.206

© ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2019

4. Економічне обґрунтування підприємництва у сфері обслуговування

Демко В.С.

викладач

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного,
м. Мелітополь, Україна*

ЗНАЧЕННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ НА БАЗІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В сучасних умовах розвиток аграрного сектора економіки України багато в чому визначається характером функціонування малих форм господарювання, діяльність яких, охоплює всі наявні галузеві напрямки. Більш того, в цілому ряді галузей (виробництво молока, овочевої продукції, виробництво плодів і ягід і т.д.) питома вага даного сегмента аграрного сектора перевищує 85, а в окремих випадках (виробництво картоплі, плодів і ягід) - 95% в загальній структурі сільгоспвиробників [4].

Слід зазначити, сучасне значення селянських господарств як формуючого фактору на селі також істотно зростає. Цей факт підтверджується цілою низкою державних ініціатив, серед яких не останнє місце займає нова редакція Закону України «Про фермерських господарствах», де з'являється термін «сімейна ферма» [3].

Дана категорія, на думку творців зазначеної новації, повинна включати в себе аграріїв, діяльність яких раніше здійснювалася на принципах сімейно-трудового господарства без створення юридичної особи. Однак характер запропонованих в законі заходів, які, на думку його творців, повинні були стимулювати селян до масового отримання офіційного статусу суб'єкта підприємницької діяльності, свідчить про абсолютне нерозуміння сутності самого об'єкта законодавчої ініціативи.

Формальну заборону особистих підсобних господарств (селяни без статусу підприємця) реалізовувати свою продукцію у відкритому доступі тільки розширює сегмент тіньового ринку. При цьому знижуються реальні доходи селян, а також скорочуються обсяги відповідних відрахувань до національного і регіональних бюджетів. Більш того, пропонуючи в якості заохочення можливість отримання фінансової допомоги, представники державних інституцій виходять з того, що кожен аграрій спочатку і за замовчуванням є експертом в сфері ведення фінансової документації, бізнес-планування тощо

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема кадрового забезпечення малих форм аграрного виробництва на Україні як невід'ємна складова їх ефективного розвитку. Слід також зазначити, що специфіка функціонування селянських господарств на сучасному етапі обумовлена, крім

іншого, що триває диверсифікацією господарської діяльності, освоєнням нових галузевих напрямків, зокрема, туризму. В останньому випадку ми можемо говорити про цілком об'єктивному слідстві триваючого процесу реформування аграрного сектора економіки України, лібералізації системи земельних відносин і пошуком з боку членів особистих підсобних господарств інших способів самозайнятості.

В. К. Збарський розглядав зелений туризм як один із пріоритетних напрямків розвитку селянських господарств в умовах жорсткої конкурентної боротьби в аграрному секторі економіки України [1]. Питання кадрового забезпечення малих форм господарювання розглядалися в роботах Д.В. Єременко, С.В. Кальченко, М.М. Маслака, Т. Шульца та ін. Так С.В. Кальченко вказував на необхідність створення системи підготовки фахівців для роботи в малих формах господарювання [2]. Однак, недостатньо дослідженими залишаються особливості організації процесу підготовки кадрів для малих форм господарювання, активність яких зосереджена в сфері туризму.

Методологічною основою дослідження були положення теорії сімейно-трудоного селянського господарства, які сформулював А.В. Чаянов [5]. Зазначені положення тісно пов'язують соціально-демографічний розвиток господарюючого суб'єкта, з його виробничою діяльністю, що здійснюється переважно на власній сировинній базі (земля, робоча сила).

Одним з важливих аспектів теорії сімейно-трудоного господарства є обґрунтування взаємозв'язку рівня продуктивності засобів праці, які використовуються аграріями, і ступенем їх потенційної завантаженості в рамках даної економічної одиниці. Саме цією обставиною зокрема пояснюється низький попит серед селянства початку ХХ ст. на високопродуктивну техніку, оскільки вони не мали достатній обсяг вільних земельних угідь. Даний феномен повністю відповідає ситуації, в якій сьогодні перебувають особистий підсобні господарства і малі фермерські господарства. Саме тому туристична діяльність є для селян однією з небагатьох реальних альтернатив сільськогосподарському виробництву і способом ефективного використання власного ресурсного потенціалу.

Таким чином, процес підготовки фахівців для ведення туристичної діяльності на основі селянських господарств повинен, в першу чергу, враховувати найбільш перспективні напрямки в сфері туризму, в яких представники даного сегмента системи аграрного виробництва можуть себе реалізувати. До таких напрямків слід віднести зокрема агротуризм, етнотуризм, «сільський зелений туризм», оскільки саме в них можливо найбільш ефективно використовувати сімейну форму організації економічної діяльності, не привертаючи значних площ сільгоспугідь (більше 20-50 га), а також дорогу сільськогосподарську техніку.

Організація садиб в етнічному стилі, створення штучних ставків і т.д. вимагає від господарюючого суб'єкта не тільки виробничих, скільки креативних здібностей, що, в свою чергу, обумовлює перелік необхідних професійних компетенцій, якими повинен володіти майбутній організатор туристичних об'єктів в завершенню курсу навчання. Також, слід диференціювати набір

компетентностей, виходячи із загального спектра виробничо-господарських завдань, які необхідно буде вирішувати згодом.

Розглядаючи професійні компетенції фахівця, який буде здійснювати свою діяльність в сфері туризму, пропонується розпочати з того, що і керівник, і виконавець повинні володіти деякими базовими знаннями і навичками, перелік яких визначається галузевою специфікою, а також бути поінформованим щодо природно-кліматичного та історико культурного потенціалу регіону. Дана інформаційна база дозволить не тільки ефективно управляти туристичної одиницею, забезпечуючи її розвиток відповідно до ринкової кон'юнктури, але і виконувати службові функції, пов'язані з наданням клієнтам туристичних послуг.

Пропонується виділити 3 основних напрямки, а саме екскурсійна діяльність, анімаційна діяльність і виконання функцій туристичного агента. Кожна з них передбачає наявність специфічних професійних умінь і навичок, які тісно пов'язані з базовими компетенціями. Більш складним, є підготовка кваліфікованого фахівця, завданням якого має стати організація конкурентоспроможної господарської діяльності в сфері туризму на базі селянського господарства.

Важливою особливістю в даному аспекті є вміння оцінювати результати функціонування економічної одиниці, доцільність реалізації того чи іншого бізнес-проекту, беручи до уваги суттєві відмінності між селянським господарством і класичної фірмою при веденні виробничо-господарської діяльності. Зокрема слід враховувати специфіку мотиваційної системи, забезпечувати привабливість даного бізнесу для всіх членів-власників селянського господарства і т.д.

Таким чином, можна сформулювати такі пропозиції:

1. Сформулювати контакт між потенційними роботодавцями (представники малих форм господарювання) та навчально-науковими центрами. Лібералізація в сфері вищої школи України, з одного боку, розширила спектр професійної активності навчальних закладів (за умови відповідності їх співробітників переліку науково-методичних вимог), а, з іншого боку, фактично законне дистанціювання держави від процесу підготовки кадрів, в тому числі, для сфери малого бізнесу.

2. Державне стимулювання процесу переходу особистих підсобних господарств на товарні принципи ведення економічної діяльності в поєднанні з роз'ясненням можливості несільськогосподарських напрямків реалізації підприємницької активності.

3. Визначення галузей місцевого туризму (етнотуризм, агротуризм і т.д.) як одного з пріоритетних напрямків розвитку регіональної економіки. Важливим стимулом для переорієнтації селянських господарств на професійне ведення туристичного бізнесу є включення даного галузевого спрямування до переліку пріоритетних для регіонального економічного розвитку. Дана обставина дає представникам малих форм господарювання підстави розраховувати на певні організаційні і фінансові преференції.

Список використаних джерел:

1. Збарський В.К., Кальченко С.В., Штимак І.В. Соціально-економічні умови розвитку селянських домогосподарств: монографія. Мелітополь: Люкс. 2017
2. Кальченко С.В. Розвиток особистих селянських господарств в умовах системних трансформацій аграрного сектору. Мелітополь: Люкс. 2014
3. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV [Онлайн]. Доступно по адресу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/973-15>. [Доступ 23 марта 2019г.]
4. Сільське господарство України. 2018. Киев.
5. Чаянов А.В. Природа крестьянского хозяйства и земельный режим. Москва, 1918.
6. Челинцев А.Н. Теоретические основания организации крестьянского хозяйства. Харьков. 1919
7. Schultz T. Investment in Human Capital. Englewood Cliffs. 2004 P. 126.

Смирнов І. Г.

*доктор географічних наук, професор,
академік АН ВО України
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

АРХІТЕКТУРНИЙ ТУРИЗМ ТА УРБОТУРИЗМ ЗА УМОВ ОВЕРТУРИЗМУ: РЕГІОНАЛЬНІ ТА ЛОГІСТИЧНІ ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Недавно у туристичній літературі з'явився новітній термін - «overtourism» (англ. - надлишковий туризм), що відображає гостроту проблеми управління зростаючими туристичними потоками, зокрема у міських (урбо) дестинаціях. Для урботуризму нині важливим завданням є ефективне управління потоками туристів у містах з метою забезпечення сталості комплексного розвитку міст та збереження їх архітектурної спадщини. На необхідність узгодження розвитку урботуризму з розвитком міст вказує «Нова програма ООН з розвитку міст». Актуальність теми, що розглядається, підтверджується дослідженням «Overtourism? Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions» (англ. - Овертуризм? Розуміння та управління зростанням урботуризму) [1], що було виконано на замовлення ЮНВТО науковцями Центру експертизи рекреації, туризму та гостинності Університету Бреда (Нідерланди), Європейського інституту туризму майбутнього Університету Стенден (Нідерланди) за підтримки Європейської туристичної асоціації та міських влад відповідних міст. Здійснено оцінку сприйняття туризму і туристів мешканцями європейських міст та розроблено програму стратегій (11) і заходів